

एयो ऽप्रवीता: 13. 23, 4, 6. KAUC. 12. 53. 72. M. 11, 137. MBH. 9, 2322. महेक्षता वत्सर्: स्पृशन्निव RAGH. 3, 32. वत्सर्वत्सर्नीकौयै: PAN-
ĀAR. 3, 3, 19. BHĀG. P. (hier auch Bez. eines noch saugenden Kalbes) 6,
11, 26. 10, 13, 24. 14, 31. 16, 11. वत्सर्गार्ण (वत्सर् + ऋण) n. P. 6, 1,
89, VĀrt. 6. VOP. 2, 9.

वत्सल n. nom. abstr. von वत्स Kalb BHĀG. P. 4, 18, 20.

वत्सदन्त m. Bez. von Pfeilen, deren Spitzen Zähne eines Kalbes
gleichen, MBH. 3, 11724. 14892. 5, 4793. 6, 5022. 7, 4421. HARIV. 13224.
R. 6, 20, 27. 73, 47. n. eine einem Kalbszahne ähnelnde Pfeilspitze ĆĀRĀG.
PADDH. 80, 64 bei AUFRECHT, HALĀJ. Ind. u. ŚĀRĀY. °क VJUTP. 141.

वत्सैनपात् m. N. pr. eines Bābhṛaya ĆĀT. Br. 14, 5, 5, 22. 7, 3, 28.

वत्सनाभ 1) m. ein best. Baum MBH. 13, 635. HARIV. 12677 (वसनाभ
die neuere Ausg.). — 2) m. ein best. vegetabilisches Gift AK. 1, 2, 1, 11.
H. 1196. HALĀJ. 3, 25. n. zu den कन्दविषाणि gezählt SUĆR. 2, 252, 6.
चवारि वत्सनाभानि 9. ग्रीवास्तम्भो वत्सनाभे पीतविण्मूत्रनेत्रता 233, 1.
beim Gottesurtheil angewandt nach KĀTJ. und PITĀMAHA; s. Z. d. d. m.
G. 9, 674. — 3) n. Bez. eines Loches von bestimmter Form im Holze
einer Bettstelle VARĀH. BRH. S. 79, 32. 34. 36. — 4) m. N. pr. s. u. रजतनाभ.

वत्सर्प m. 1) Hüter von Kälbern BHĀG. P. 3, 2, 27. 10, 13, 19. 27. — 2)
N. eines Dämons: दुर्णामा तत्र मा गृधर्लिंश उत वत्सर्प: AV. 8, 6, 1.

वत्सर्पति m. N. pr. eines Fürsten oder Herr —, Fürst der Vatsa
HALL in der Einl. zu VĀSAYAD. 53.

वत्सर्पतन n. die Stadt der Vatsa d. i. Kauçāmbi TRIK. 2, 1, 14. H. 975.

वत्सर्पाल m. Hüter von Kälbern HARIV. 3615. BHĀG. P. 10, 11, 36.

वत्सर्पालन n. das Hüten der Kälber PANĀAR. 4, 1, 22.

वत्सर्पचितस् adj. auf Vatsa — oder auf die Vatsa achtend RV. 8, 8, 7.

वत्सर्प्री m. N. pr. mit dem patron. Bhālandana (Sohn Bhanan-
dana's fehlerhaft in MĀRK. P.), Liedverfasser von RV. 9, 68. 10, 45. fg.
TS. 5, 2, 1, 6. PANĀAR. Br. 12, 11, 25. Ind. St. 3, 439. 478. VP. 332. MĀRK.
P. 116, 7. fgg. — Vgl. वात्सर्प.

वत्सर्प्रीति m. = वत्सर्प्री BHĀG. P. 9, 2, 23. fg.

वत्सर्वन्धा BRĀHMAṆ. 1, 12 fehlerhaft für वद्वत्सा, wie MBH. 1, 6120
gelesen wird.

वत्सर्वालक m. N. pr. eines Bruders des Vasudeva VP. 436.

वत्सर्भूमि 1) f. N. pr. eines Landes, das Land der Vatsa MBH. 2, 1084.
3, 15245. 5, 7351. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vatsa HARIV. 1597.
1733; vgl. VP. 409, N. 15.

वत्सर्मित्र m. N. pr. eines Gohhila Ind. St. 4, 374.

वत्सर्मुख adj. ein Kalbsgesicht habend P. 6, 2, 168.

वत्सर् (वत्सर् UNĀDIS. 3, 71) 1) m. das fünfte (auch das sechste im
sechsjährigen Cyclus) Jahr im fünf- oder sechsjährigen Cyclus VS. 27, 45.
30, 15. TS. 5, 3, 3, 4. PĀR. GRH. 3, 2. WEBER, Nax. 2, 298. Ind. St. 1, 88.
Jahr überh. AK. 1, 1, 3, 13. 20. 3, 4, 10, 95. TRIK. 1, 1, 109. H. 138. HIOUEN-
TSHANG I, 62. MAITRĀJUP. 6, 14 (n.). M. 9, 76. JĀGĀN. 1, 205. VARĀH. BRH. S.
8, 16. 19. 39. 42, 12 (वत्सर्गार्ध). 86, 64. BRH. 7, 1. Spr. 1846. VP. 224. BHĀG.
P. 3, 11, 12. 14. fg. 5, 22, 7. MĀRK. P. 49, 17 (n.). 92, 20. Verz. d. B. H. No.
1166. श्रावत्सर्म् MĀRK. P. 30, 11. श्रावत्सर्गार्धम् KATHĀS. 23, 20. °राज्ञन्
KṚSHIS. 1, 2 v. u. Personificirt M. 12, 49. als Sohn Dhruva's und der

Bhrami BHĀG. P. 4, 10, 1. 13, 11. unter den Beinn. Vishṇu's MBH. 13,
6999. — 2) m. N. pr. a) eines Sādhja HARIV. 11337. मत्सर् die neuere
Ausg. — b) eines Sohnes des Kaçjapa Verz. d. Oxf. H. 56, b, 38. वत्सर्
v. l. — Vgl. अर्नु°, इदा°, इदत्सर्, इड°, परि°, प्रति°, सं°. Das Wort ist
vielleicht auf वर्त् sich drehen zurückzuführen (vgl. WEBER, KṚSHNAĀG.
351); dann wäre वत्सर् die urspr. Form.

वत्सर्ग m. 1) ein Fürst der Vatsa MBH. 1, 7002. HALL in der Einl.
zu VĀSAYAD. 4. KATHĀS. 11, 5. 17. 19. fgg. 30, 62. — 2) N. pr. eines Man-
nes RĀĒA-TAR. 6, 346. Verz. d. Oxf. H. 341, b, No. 799. °देव N. pr. eines
Dichters 124, b, 27.

वत्सर्गव्य n. die Herrschaft über die Vatsa KATHĀS. 11, 1.

वत्सर्गदि m. der erste Monat des Jahres, der Mārgaçrisha H. 132.

वत्सर्गस्तक m. der letzte Monat des Jahres, der Phālguna RĀĒAN.
im ÇKDR.

वत्सर्गार्ण n. = वत्सर् + ऋण VOP. 2, 9.

वत्सर्ल (von वत्स) 1) adj. (f. श्रा) P. 5, 2, 98. a) f. mit oder ohne Hin-
zufügung von गो, धेनु eine Kuh, die zärtlich an ihrem Kalbe hängt, H.
1271. HALĀJ. 2, 115. MBH. 7, 2410. 13, 3132. 3523. Spr. 4302. R. 2, 40, 42.
43, 17. 74, 9 (76, 14 GORR.). 87, 8 (95, 9 GORR.). R. GORR. 2, 17, 11. 66, 28. 5, 67, 3.
BHĀG. P. 3, 33, 21. 4, 18, 9. — b) zärtlich, liebevoll AK. 3, 1, 14. H. 478. MBH.
13, 6999 (Vishṇu). SUĆR. 1, 371, 16. UTTARAR. 36, 3 (48, 1). BHĀG. P. 4, 7,
38. अति° KATHĀS. 18, 260. नाति° MĀRK. P. 71, 24. सकृञ° HIT. 87, 12.

नितान्त° RAGH. 8, 41. कैवल° verstellter Weise 48. Die Ergänzung im
loc.: गावो वत्सेषु वत्सर्ला: HARIV. 4328. पशेषु R. 2, 62, 7. दीनेषु BHĀG.
P. 4, 30, 28. im gen.: रिपूणामपि R. 2, 21, 6 (18, 8 GORR.). im acc. mit
प्रति R. GORR. 2, 19, 13. im comp. vorangehend: सुत° 63, 3. R. SCHL. 2,
24, 16. PANĀAR. 238, 7. दुहित्° KATHĀS. 13, 70. BHĀG. P. 3, 14, 12. भृत्य°
4, 8, 22. R. 2, 52, 53. धातु° 82, 20. MBH. 1, 5900. पति° 12, 1076. भर्तु° R.
2, 52, 55. Spr. 4381. पशोदा° (हरि) PANĀAR. 4, 1, 18. KATHĀS. 56, 320. पितृ°
MBH. 3, 16671. गुरु° R. 2, 96, 33. द्विजातिज्ञान° MBH. 3, 2478. सदत्सल
RAGH. 2, 69. भक्त° MBH. 4, 203. KATHĀS. 42, 57. 50, 197. WEBER, RĀMAT.
UP. 356. PANĀAR. 1, 4, 1. SARVADARĀNAS. 54, 17. 56, 2. 57, 8. शर्पागत°
KATHĀS. 21, 44. 59, 10. उपेत° Spr. 3937. अयुपपन्न° MRĀĪH. 108, 5. प्र-
तिपन्न° Verz. d. Oxf. H. 209, a, 20. दीन° BHĀG. P. 1, 5, 30. 4, 17, 20. व-
त्सर्लो रस: der zärtliche Grundton (eines Kunstwerks) SĀH. D. 241. —
c) von ganzer Seele einer Sache ergeben, ein Freund von: धर्म° MBH. 3,
2459. R. 1, 4, 15. 2, 27, 23. 28, 1. 53, 34. 113, 8. R. GORR. 2, 21, 4. 4, 3, 7.
BHĀG. P. 9, 1, 41. PANĀAR. 222, 14. चारित्र° R. 2, 45, 19. सत्य° BHĀG. P.
9, 4, 11. — 2) m. a) ein durch Gräser genährtes (schnell verlöschendes)
Feuer TRIK. 1, 1, 69. — b) N. pr. eines Wesens im Gefolge des Skanda
MBH. 9, 2574. — Vgl. मित्र°, वात्सल्य.

वत्सलता f. 1) Zärtlichkeit, liebevolle Gesinnung SĀH. D. 241. उरु°
BHĀG. P. 5, 7, 4. प्रजा° RĀĒA-TAR. 5, 194. — 2) Freude an einer Sache:
धात्रीकर्म° UTTARAR. ed. Cow. 35, 8.

वत्सलत्व n. 1) = वत्सलता 1) R. GORR. 2, 23, 8. RAGH. 5, 7, 14, 22. —
2) = वत्सलता 2): चापले NAISH. 3, 55.

वत्सल्य (von वत्सल), °पति Jmd (acc.) zärtlich machen ÇĀK. 102, 7.

वत्सवत् (von वत्स) 1) adj. ein Kalb habend: गो HARIV. 3796. BHĀG.